

Javaslat a SKARICA MÁTYA' MUNKAJÁRA'GA - Dackew
települési értéktárba történő felvételéhez

Készítette: JAKI DEKA (név)
J. L. H. H. (aláírás)
PÁCKEV. 2015. 06. 12. (település, dátum)

1. A javaslatot benyújtó (személy/intézmény/szervezet/vállalkozás) neve: Dobó Zoltán Országos Könyvtárunkatérkép Szakmai, Szervező, Birtokos

2. A javaslatot benyújtó személy vagy a kapcsolattartó személy adatai:

Név: Falke Debra
 Levelezési cím: 1300 Rackeave Warrville L. a 34.
 Telefonszám: 06-24-519-035
 E-mail cím: muzseum@rackeave.mn

1. A nemzeti érték megnevezése: Skandináv lakó református pap, életvezési munkásság

- ☐ agrár- és élelmiszergazdaság
- ☐ egészség és életmód
- ☐ épített környezet
- ☐ ipari és műszaki megoldások
- ☐ kulturális örökség
- ☐ sport
- ☐ természeti környezet
- ☐ turizmus

Rachene heb- u. allg. Förderete

települési tájegységi megyei külföldi magyarság

Škarnas Meist (Mairaks 1944-1991) reformatoris, pedagogas, kultūrininkas,
 reformatorių kaimo ūkio, švietimo mokytojas. Tėloja
 mūsiškių vidurinė mokykla, kurioje veikia "Raidingiojo
 1991 m. kaimo" - tai rodo, kad švietimo reformos, mokytojų, mokytojų

bermilyar, masalahnya bukan untuk menemukan referendum penduduknya
tapi, bahwa RABIDAH akan jadi pemerintah di Kemer.

Diketahui: P' dan operasi komposisi, (W, ρ) , (M, σ) , (N, τ) dan
komposisi anyar

III. MELLÉKLETEK

1. Az értéktárba felvétele javasolt: nemzeti érték fényképe vagy audiovizuális dokumentációja
2. A Hiv. L. § (1) bekezdés f) pontjának való megfelelést valószínűsítő dokumentumok, támogató és ajánló levelek
3. A javaslathoz csatolt saját készítésű fényképek és filmek felhasználására vonatkozó hozzájáruló nyilatkozat

SZAKÉRTŐI VÉLEMÉNY
Ráckeve Város Települési Értéktárába való felvételről
SKARICA MÁTÉ MUNKÁSSÁGA

Az Árpád Muzeális Gyűjtemény részéről javasoljuk Skarica Máté munkásságát felvenni a helyi értéktárba, hiszen Ráckeve történelmi, vallástörténeti, irodalmi és kulturális örökségét jelentősen meghatározó jeles alakja, akiről a városi könyvtár is elnyerte nevét.

Skarica Máté (Skaricza) (Ráckeve, 1544 – 1591. március 21.) református pap, életrajzíró. Skarica Máté Ráckeve szülötte, aki 1544-ben látta meg a napvilágot. Életrajza nem maradt ránk, mégis viszonylag jól ismerhetjük életútját, legnagyobbrészt a Szegedi Kis Istvánról írt életrajzából.

Apja, Skarica Benedek nagy valószínűséggel a horvát-dalmát vidékről származó kereskedő-ember lehetett, aki kalmárkodása során Kevibe is eljutván, itt asszonyt s jó életteret lelt a letelepedésre. Édesanyjáról sehol nem tesz említést. Ebből arra következtetnek a kutatók, hogy kései gyermekként született, s anyját úgy veszítette el, hogy semmi emléke nem maradt róla. A Skarica ősök közül tudunk egy kitűnő katonáról, aki Mátyás- király seregében szolgált a déli harcmezőkön, nem közlegényként. A Skarica-család rokonsága fellelhető volt Pozsonyban és Egerben.

Skarica Máté Ráckeve nívós iskolájában pallérozta értelmét, s kitűnt sok jó képességével már gyermek, s még inkább ifjú korában. Jól verselt, remekül rajzolt, szépen írt, s amikor 1563-ban Szegedi Kis István Rákevibe jött, hogy pásztorlása alá vegye a város reformált népét, a 19 éves ifjú nagy lelkesedéssel és teljes nyitottsággal fogadja a 16. század legtudósabb reformátorát. Hatására felhagyott nyomdász ambícióival, s teológus lett.

Skarica tisztázta, másolta a tudós írásait, összegző teológiai műveit. Mindezek között látásmódja formálódott, valódi értékek épültek be gondolkodásába, s tudós és bölcs, mártírsorsú, de mindenben szelíd természetű mestere személyes példájával is hatott az ifjú tanítványra. Testalkatát tekintve, magát nem sorolja az erősek közé, inkább gyengének rajzolja meg. Azonban némely eseményből kitűnik, egyrészt válságos pillanatokban nagy tettek véghezvitelére alkalmas, másrészt Európa 2/3-át bejárja, jórészt gyalogosan. Egy alkalomból a Dunából húzza ki elsüllyedt mesterét, máskor a bútorait menti a tűz elől.

Szegedi tanácsára 1566 tavaszán Kolozsvárra megy Máté, hogy Károli Péter mellett töltve egy esztendeig teológiát tanuljon. A tanulmányi idő leteltével bejárja Erdély iskoláit, városait, majd a Kárpátokon átkelve a Duna-Deltáig jut el.

Erdélyből hazatérve rövidesen egy rokonlátogató körutat tesz, megjárva Pozsonyt és Eger, idős atyjának nagy örömet szerezve a messzi rokonokról hozott hírekkel.

1567-ben Jászberénybe hívják, az ottani iskola igazgatására. Ekkor fejezi be Szegedi Kis István képének megrajzolását. A vázlatot még Keviben készítette, s Jászberényben lett ideje arra, hogy részletesen kidolgozza a képet, amely aztán bekerült mestere *Loci communes...* című összefoglaló teológiai munkájába, annak 1582-es bázeli kiadásába. Ez azért jelentős alkotás,

mert az egyetlen olyan 16. századból ránk maradt portré, amely hitelesen jeleníti meg a reformert.

Az 1568-as esztendő szülővárosának iskolájában tölti Skarica, majd 1569-ben megvalósulhat a már évek óta tervezett európai tanulmányútja. Városától 50 forintot, Szegeditől 35-öt kapott útjához, s két kitűnő és módos polgár, Literátus Pál és Dezső Bálint még külön adománnyal is segítette útját. Rövid bécsi tartózkodás után Stájerországon és Lombardián át Páduába megy, hogy az ottani egyetemen 15 hónapon át filozófiai és matematika tanulmányokat folytasson. Az egyetemi tanulmány idejének elmúltával látni akarja az országot és a népet, melynek egyik jeles egyetemén tanult, s ezért bejárja a taljánok földjét. Velence, Verona, Bologna, Firenze, Róma, Pisa, Livorno, Genova, Milano utazásának egy-egy állomása, majd a Lago Maggiore partjáról felhajózik a mai Dél-Svájcba, ahonnan a Simplon-hágón keresztül Francia-Svájcba jut, majd Genfbe érkezik.

Genfben nagy élménye Kálvin munkatársával, a zsoltár-fordító Theodore Beza-val való találkozása, aki kitűnő figyelemmel fogadja a Magyarhonból érkező ifjút és név szerint érdeklődik Skaricától Méliusz Juhász Péter, Paksi Mihály, Túri Jakab, Túri Mátyás és Szegedi Kis István után. Beza elkíséri vendégét Kálvin jeltelen sírjához, a genfi temetőbe.

Vendéglátójának ajánló levelével előbb Bernbe megy, ahol Musculus és más kiválóságok társaságában időzik, majd Zürichbe érkezve Bullinger vendége lesz. Zürichből Bazel elérése a cél, ez az utat azonban – a minél többet látni akaró vágyának engedve – Schaffhausenen, Rheinfallon, a Fekete erdőn át, a Duna forrásvidékének bejárása után teljesíti.

Bázelből Wittenberg a következő cél, ide többször is visszatér peregrinációja során, s több hónapot tölt el híres egyetemén. Megfordul Strassbourg, Heidelberg, Frankfurt, Eisenach, Erfurt, Halle, Jéna, Marburg városában is, belehallgat az egyetemek előadásaiba, ismerkedik, világot lát. Közben hazahívó levelek érik utol, Szegedi sokat gyengélkedik, szükség lenne a hosszúra nyúlt tanulmányút után itthoni szolgálatára. Hazafelé kitérőt tesz, felkeresi Kassel - Köln - Utrecht - Brüsszel - Antwerpen - Gent útvonalon Párizst, és nem túl hosszú időzés után áthajózza a La Manche csatornát, majd rövid időre felkeresi Londont és Cambridge egyetemét. A kontinensre visszatérve Hamburg - Lübeck - Magdeburg útvonalon éri el ismét Wittenberget, ahol még néhány hónapot tölt, majd pénze fogytával hazaindul, s Lipcsén, Prágán, Bécsen át, dunai hajóval érkezik vissza Kevibe 1572 áprilisában. Három évig tartott világjárása, peregrinációja. Összefoglalva erről a hosszú utazásról azt mondhatjuk: nem a tudományos elmélyülés, hanem egy humanista szemlélődés és tapasztalatgyűjtés jegyében történt.

Alig érkezett haza, alig kezdte el tömérdék élményét megosztani szeretett mesterével, amikor az április 25-én megbetegedett, és 1572. május 2-án meghalt. Másnap temették, koporsójánál Skarica búcsúzott, sírversét is ő szerzte.

Szegedi Kis István utódja lett a ráckevei lelkipásztori szolgálatban. A reformált egyház életének bibliai rendjét megszabó, Szegedi Kis István által összeállított törvénykönyvet Skarica vitte 1576-ban az alsóbaranyai Hercegszöllőssre összehívott zsinatra, ahol a résztvevők aláírásukkal erősítve meg az iratot, kinyomtatni rendelték el azt. Hercegszöllősi

Kánonok néven vált ismertté, s Huszár Gál pápai nyomdájában nyomtatták. Magyar fordítását Skarica hitelesítette.

Ezután idejét – lelkipásztori feladatainak ellátásán túl – a Szegedi-hagyaték gondozására fordította. Kiadásra készítette el nagy tanfőja hátrahagyott művelt, s gondoskodott arról, hogy azok latin nyelven, az 1580-as években kinyomtatásra kerüljenek.

1588-ban nyilvános hitvitát folytatott Péccsett, az unitárius Válaszúti Györggyel. Pécsi és ráckevei polgárok ugyanis egy időben tisztelegtek a budai basánál, s miután megismerkedtek egymással, rábírták a pécsiek a kevi polgárokat, küldenék már el tudós papjukat hitvitára Pécs városába, az unitarizmus akkori fellegrvárába. 1588. augusztus végén történt meg a kétnapos hitvita, békességes légkörben, anélkül, hogy bármelyikük is meggyőzhette volna a másik felet. Válaszúti könyvet is írt erről az eseményről.

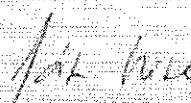
Skarica gyermek- és ifjú, majd felnőttkora után következnie kellene az idős koráról szóló beszámoló. Ez a kor azonban nem adatott meg neki. Mindössze 47 éves volt, amikor 1591. március 21-én egy portyázó török horda meggyilkolta.

Hitvitázó ellenfele, Válaszúti György tisztelte meg ilyen köszöntéssel: „*az országot és egyéb tartományokat átfolyta kegyelmed híre-neve*”. S ugyancsak ő jegyzi fel róla, hogy a helvét irányú papok között „*soha ilyen szelíd lélekre nem talált*”. Derűs, szép élete, tartalmas munkássága nem kíván sem heroizálást, sem glorifikálást, nagyszerű embere volt korának, neve megbecsülendő és őrizendő, élete példája követendő.

(Skarica Máté életrajza Dr. Komlósi Péter esperes 2003. április 11-én, a Skarica Máté Városi Könyvtár névadó ünnepségén elhangzott előadásának felhasználásával készült.)

Támogatom a Ráckevei Helyi Értéktárba történő felvételét.

Ráckeve, 2015. 06. 12.

Jáki Réka
múzeumigazgató

